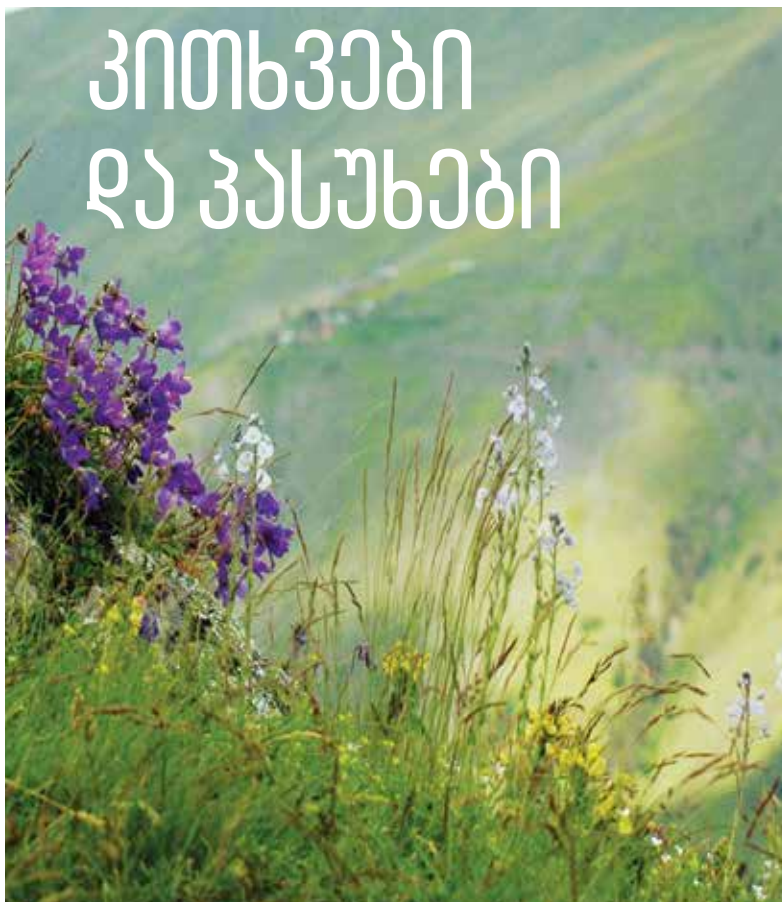

ზუჩაუხტის ქსადი

პითხვაბი და პასუხები

This publication has been prepared by the NGO NACRES, in the frame of the “Integrated Biodiversity Management in South Caucasus” (IBiS) programme implemented by Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH on behalf of the German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ).

The information and views set out in this publication are those of the author(s) and do not necessarily reflect the official opinion of GIZ and/or BMZ.

ეს პუბლიკაცია მომზადდა ორგანიზაცია ნაკრესის მიერ, გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს (BMZ) სახელით, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) მიერ განხორციელებული პროგრამის - „ბიომრავალფეროვნების ინტეგრირებული მართვა სამხრეთ კავკასიაში“ (IBiS) ფარგლებში.

ამ პუბლიკაციაში აღწერილი ინფორმაცია და გამოხატული მოსაზრებები ეკუთვნის ავტორ(ებ)ს და, შესაძლოა, ყოველთვის არ ემთხვეოდეს GIZ-ის და/ან BMZ-ის ოფიციალურ პოზიციას.

მეორე განახლებული გამოცემა. თბილისი, 2020

წინასიყვამობა

პუბლიკაცია წარმოადგენს მცდელობას საზოგადოებას, და განსაკუთრებით გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს, მივანოღოთ დამატებითი ინფორმაცია ზურმუხტის ქსელის ჩამოყალიბების, ოფიციალურად დაარსებისა და მართვის საკითხებზე. შევეცადეთ მაქსიმალურად ამომწურავი პასუხები გაგვეცა იმ კითხვებზე, რომლებიც დაინტერესებულ პირებს დაუგროვდათ 2009 წლიდან, მას შემდეგ რაც ბერნის კონვენციის მოთხოვნით, საქართველოში ზურმუხტის ქსელის ჩამოყალიბების პროცესი დაიწყო. განსაკუთრებით ბევრი კითხვა გაჩნდა ბოლო წლებში, რადგან ზურმუხტის ქსელის დაარსება საქართველოსა და ევროკავშირს შორის დადებული ასოცირების ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვალდებულებადაც იქცა. აქვე აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ ამ პუბლიკაციას არ აქვს პრეტენზია ნათელი მოჰფინოს ზურმუხტის ქსელის განვითარებისა და მართვის ყველა საკითხს, რადგან ამ კუთხით ბევრი რამ ჯერ კიდევ ჩამოსაყალიბებელია, ევროპის სხვა ქვეყნების გამოცდილებისა და ეროვნული თავისებურებების გათვალისწინებით.

ჩვენი სურვილი იყო, მოგვემზადებინა ბროშურა, რომელიც მაქსიმალურად სასარგებლო და ინფორმაციული იქნებოდა დაინტერესებული საზოგადოებისა და გადაწყვეტილების მიმღებთათვის. შევხვდით სამთავრობო, არასამთავრობო და აკადემიური სექტორის ბევრ წარმომადგენელს და შევაგროვეთ კონკრეტული კითხვები ზურმუხტის ქსელთან დაკავშირებით. სწორედ ეს კითხვები დაედო საფუძვლად ამ პუბლიკაციას.

ბროშურა მომზადდა გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების - Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH მხარდაჭერით.

ავტორები:

სალომე ნოზაძე

კახა არცივაძე

ირაკლი შავგულიძე

ზუკმუხვის ქსელის აკის, მიზნები და ამოცანები

რა არის „ზუკმუხვის ქსელი“?

ზურმუხტის ქსელი არის პანევროპული ეკოლოგიური ქსელი, რომელიც ევროპის ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას ემსახურება. მისი ჩამოყალიბება ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენციის (ბერნი, 1979), ანუ „ბერნის კონვენციის“ აუცილებელი მოთხოვნა და მისი დანერგვის ერთ-ერთი მთავარი მექანიზმია. 2009 წელს საქართველოც შეუერთდა ამ კონვენციას.

ბერნის კონვენცია ეყრდნობა პრინციპს, რომ სახეობების გრძელვადიანი გადარჩენა შეუძლებელია იმ ჰაბიტატების დაცვის გარეშე, სადაც ისინი ბინადრობენ. შესაბამისად, ბერნის კონვენცია მთავარ აქცენტს სწორედ ბუნებრივი ჰაბიტატების შენარჩუნებაზე აკეთებს.

ამისათვის მთელ ევროპაში ხდება ისეთი ადგილების შერჩევა, რომლებიც განსაკუთრებით მდიდარია ბერნის კონვენციის დაცვის ქვეშ მყოფი ჰაბიტატებითა და სახეობებით. ასეთ ტერიტორიებს ენიჭებათ „სპეციალური კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიების“ (Areas of Special Conservation Interest-ASCI) განსაკუთრებული კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე სტატუსი და ისინი ერთიანდება ე.წ. „ზურმუხტის ქსელში“. ხშირად მათ **„ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიებს“** ან **„ზურმუხტის ტერიტორიებსაც“** უწოდებენ.

„სპეციალური კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიებზე“ მყარდება მართვის განსაკუთ-

რებული, თუმცა გარკვეულწილად მოქნილი რეჟიმი, რომელიც უზრუნველყოფს ბერნის კონვენციით დაცული ჰაბიტატებისა და სახეობების გრძელვადიან შენარჩუნებას. სახეობებისა და ჰაბიტატების გრძელვადიანი კონსერვაციის ერთგვარ საზომად იყენებენ კონცეფციას „სახარბიელო კონსერვაციული სტატუსის“ შესახებ. პრაქტიკაში ეს გულისხმობს, რომ თუ ჰაბიტატს ან სახეობას უკვე აქვს „სახარბიელო კონსერვაციული სტატუსი“, მაშინ ეს მდგომარეობა შენარჩუნებული უნდა იყოს; მაგრამ თუ სახეობას ან ჰაბიტატს აქვს „არასახარბიელო სტატუსი“, ანუ საფრთხის წინაშეა, მაშინ ტერიტორიის მართვა იმგვარად უნდა დაიგეგმოს, რომ მიღწეული იქნას ამ სახეობებისა და ჰაბიტატების სახარბიელო კონსერვაციული სტატუსი.

რას ნიშნავს სახარბიელო კონსერვაციული სტატუსი?

ეს არის მდგომარეობა, როდესაც ჰაბიტატს გააჩნია საკმარისი ფართობი და ხარისხობრივი მახასიათებლები, ხოლო სახეობას - საკმარისი რიცხოვნობა იმისთვის, რომ ამჟამინდელი თუ სამომავლოდ გათვალისწინებული ზეწოლისა და საფრთხეების გათვალისწინებით უზრუნველყოფილი იყოს მისი გადარჩენა გრძელვადიან პერიოდში.

ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს აქვთ ზურმუხტის ქსელის ანალოგიური ეკოლოგიური ქსელი: „ნატურა 2000“. მისი დაარსება და მართვა ე.წ. „ჰაბიტატების დირექტივის“ მიხედვით ხდება და სავალდებულოა ევროკავშირის ყველა წევრი ქვეყნისთვის.

რამდენადაც ბერნის კონვენცია მოიცავს ევროკავშირის არაწევრ ქვეყნებსაც (მაგ., შვეიცარია, უკრაინა, საქართველო და სხვ.), ანუ მისი გეოგრაფია სცდება ევროკავშირის ფარგლებს, ზურმუხტის ქსელი განიხილება, როგორც პანევროპული ეკოლოგიური ქსელი, ხოლო „ნატურა 2000“ პრაქტიკულად მის ნაწილს წარმოადგენს (თუმცა დროთა განმავლობაში შეიძლება ამ ორი ქსელის სრული შერწყმაც კი მოხდეს). ზურმუხტის ქსელი ჯერ კიდევ ჩამოყალიბების ფაზაშია და ამ პროცესის დასრულების შემდეგ, იგი მსოფლიოს უდიდესი ეკოლოგიური ქსელი იქნება.

გარდა იმისა, რომ ზურმუხტის ქსელის განვითარება ბერნის კონვენციის აუცილებელი მოთხოვნაა, იგი ასევე მნიშვნელოვანია საქართველოს ევროპასთან ინტეგრაციისთვის - ზურმუხტის ქსელის დაარსება ჩვენი ქვეყნის ვალდებულებაა საქართველოსა და ევროკავშირს შორის 2014 წელს გაფორმებული ასოცირების შეთანხმების მიხედვით. ზურმუხტის ქსელის განვითარების საკითხი განსაზღვრულია საქართველოს 2014-2020 წლების ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიასა და მოქმედებათა გეგმაშიც.

კონსერვაციული თვალსაზრისით, ატლანიშნავია, რომ ზურმუხტის ქსელი საქართველოში ქმნის ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების, მდგრადი მართვისა და ბუნების კონსერვაციის პრინციპების სხვადასხვა სექტორებში ეფექტური ინტეგრაციის სრულიად ახალ, მოქნილ შესაძლებლობებს. მისი ჩამოყალიბება დაგვეხმარება ბუნებისგან უწყვეტად მივიღოთ სარგებელი ე.წ. „ეკოსისტემური სერვისები“, როგორცაა: სუფთა ჰაერითა და წყლით უზრუნველყოფა, ნიადაგის დეგრადაციის პრევენცია, ეროზიებისა და წყალმოვადნებისგან დაცვა, აგრარული წარმოება (მაგ. დამტვერვის უზრუნველყოფის გზით), მოსახლეობის მომარაგება ტყის მერქნული თუ არამერქნული რესურსებით, ტურისტული და რეკრეაციული პოტენციალის შენარჩუნება და განვითარება და სხვ.

კოველი სახეობები რა უკავშირდება ზურმუხტის ქსელის უკავშირდება?

ზურმუხტის ქსელი ემსახურება იმ სახეობების დაცვას, რომელთა გრძელვადიანი გადარჩენა შეუძლებელია მათი ბუნებრივი ჰაბიტატების შენარჩუნების

გარეშე. ეს სახეობები განსაზღვრულია ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის 1998 წლის №6 რეზოლუციით: „სახეობები, რომელთა დაცვა მათი ჰაბიტატების კონსერვაციის სპეციფიკურ ღონისძიებებს საჭიროებს“.

ამ რეზოლუციაში შესულია ევროპაში გავრცელებული 1000-მდე სახეობა. მათგან 200-ზე მეტი სახეობა გვხვდება საქართველოში. საქართველო, როგორც ბერნის კონვენციის მხარე ქვეყანა, ვალდებულია დაიცვას ამ სახეობების ჰაბიტატები.

როგორი ჰაბიტატი უნდა იქნას დაცული ზურმუხვის ქსელის უკრძახავი?

ზურმუხვის ქსელი ემსახურება საფრთხეში მყოფი ჰაბიტატების დაცვას, რომლებიც განსაზღვრულია ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის 1996 წლის №4 რეზოლუციით:

„გაქრობის საფრთხის წინაშე მყოფი ბუნებრივი ჰაბიტატების ჩამონათვალი, რომელთაც სფეციფიკური საკონსერვაციო ღონისძიებები ესაჭიროება“.

ამ ჩამონათვალში შესულია ევროპაში გავრცელებული 200-მდე სხვადასხვა ტიპის ჰაბიტატი, საიდანაც 50-ზე მეტი გვხვდება საქართველოში. შესაბამისად, საქართველო ვალდებულია დაიცვას ეს ჰაბიტატები.

როგორ ხდება ზურმუხვის ქსელის გაკრძახვის უკრძახავი?

ტერიტორია ზურმუხვის ქსელის ნაწილად ანუ ზურმუხვის ტერიტორიად შეიძლება გამოცხადდეს, თუ იგი ემსახურება ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის 1996 წლის №4 რეზოლუციით განსა-

ზღვრული ჰაბიტატებისა და 1998 წლის №6 რეზოლუციით განსაზღვრული სახეობების კონსერვაციას.

გარდა ამისა, თითოეული ტერიტორია სასურველია აკმაყოფილებდეს ქვემოთ ჩამოთვლილი კრიტერიუმებიდან სულ ცოტა ერთს:

- ა) მას მნიშვნელოვანი წვილილი შეაქვს ენდემური და საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობებისა და/ან ბერნის კონვენციის პირველ და მეორე დანართებში მითითებული სახეობების დაცვაში;
- ბ) ტერიტორია მდებარეობს ბიომრავალფეროვნებით განსაკუთრებით მდიდარ რეგიონში და წარმოადგენს საბინადროს სახეობების მნიშვნელოვანი რაოდენობისთვის ან ერთი, ან რამდენიმე სახეობის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი პოპულაციისთვის;
- გ) წარმოადგენს საფრთხეში მყოფი ჰაბიტატის სანიშნო ტერიტორიას ან მოიცავს ასეთი ჰაბიტატის მნიშვნელოვან მონაკვეთს;

- დ) მოიცავს რომელიმე ჰაბიტატის ან სხვადასხვა ჰაბიტატის მოზაიკის გამორჩეულ მაგალითს;
- ე) წარმოადგენს მნიშვნელოვან ადგილს ერთი ან მეტი მიგრირებადი სახეობისთვის;
- ვ) ან რაიმე სხვა ფორმით მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ბერნის კონვენციის მიზნების შესრულების საქმეში.

კა ზივის გაიგოკიები შეიძლება გახდეს ზუკუხვის ქსელის ნაწილი?

ზურმუხტის ქსელი შეიძლება მოიცავდეს სრულიად სხვადასხვა ტიპის ეკოსისტემას: ტყეებს, ტბებსა და მდინარეებს, საზღვაო ეკოსისტემებს, მდელოებს, მღვიმეებსა და გამოქვაბულებს და ა.შ. ასევე სხვადასხვა სამართლებრივი სტატუსის მქონე ტერიტორიას. მაგ., ნებისმიერი კატეგორიის დაცულ ტერიტორიას ან მის ნაწილს, სახელმწიფო თუ კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწებს, სასოფლო-სამეურნეო მიწებს, ურბანულ ზონებსაც კი.

შესაძლებელია თუ არა კერძო საკუთრებაში არსებული გაიგოკიის ზუკუხვის ქსელის გაიგოკიად გამოცხადება?

ევროპული გამოცდილებით, კერძო საკუთრება შეიძლება აღმოჩნდეს ზურმუხტის ქსელის ფარგლებში, თუ ის წარმოადგენს მაღალი საკონსერვაციო ღირებულების ტერიტორიას და არსებობს შესაბამისი სამეცნიერო დასაბუთება ამ ტერიტორიის შეუცვლელობის თაობაზე. ეს საკითხი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისეთ ქვეყნებში, სადაც მიწის დიდი ნაწილი კერძო საკუთრებაშია. საქართველოში ასეთი სიტუაციის

წარმოდგენა რთულია, მაგრამ თეორიულად დასაშვებია სიტუაცია, როცა ბერნის კონვენციის დაცვის ქვეშ მყოფი კონკრეტული სახეობა ბინადრობს (მაგ. ბუდობს) მხოლოდ ერთ ადგილას და ეს ადგილი კერძო საკუთრებაშია. ევროპაში ხშირია შემთხვევები, როცა მიწის მესაკუთრე თავად არის დაინტერესებული ზურმუხტის ტერიტორიის / ნატურა 200-ის სტატუსის მიღებაში, მაგალითად, ვიზიტორების მოსაზიდად რეკლამის ან „პიარის“ მიზნით, ან იმის გამო, რომ უბრალოდ სურს თავისი წვლილი შეიტანოს ბუნების კონსერვაციაში. მაგრამ, თუ სახელმწიფო ჩათვლის, რომ კერძო მფლობელობაში არსებული კონკრეტული ფართობი აუცილებლად უნდა გამოცხადდეს ზურმუხტის ტერიტორიად, შესაბამისი კომპენსაციის სანაცვლოდ მესაკუთრეს შეიძლება გარკვეული შეზღუდვები დაუწესდეს. საქართველოში ამგვარი მექანიზმები ჯერ განსაზღვრული არ არის.

კოვოკ ხდება აღვიღსთვის ზუკუხვის ქსელის გაიგოკიის სვაჟუსის მინიჭება?

პირველ ეტაპზე ქვეყნის მასშტაბით ხდება ბერნის კონვენციის №4 და №6 რეზოლუციების ჰაბიტატებისა და სახეობების გამოვლენა, შემდეგ კი ისეთი პოტენციური ტერიტორიების შერჩევა, რომლებიც მნიშვნელოვანია ამ სახეობებისა და ჰაბიტატების გრძელვადიანი შენარჩუნებისთვის. იქმნება მონაცემთა ბაზა, რომელიც შეიცავს სამეცნიერო ინფორმაციას თითოეულ ტერიტორიაზე გავრცელებული სახეობებისა და ჰაბიტატების შესახებ, რომელიც იგზავნება ბერნის კონვენციის სამდივნოში. ქვეყნის მიერ სამდივნოში ამგვარად წარდგენილ თითოეულ ტერიტორიას შესაბამისი პროცედურებითა და სახელმძღვანელო

პრინციპებით განიხილავს კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტი და თუ იგი აკმაყოფილებს შესაბამის კრიტერიუმებს, მას ოფიციალურად წარდგენილ კანდიდატ ზურმუხტის ტერიტორიად ამტკიცებს.

ამის შემდეგ, დღის წესრიგში დგება კანდიდატი ზურმუხტის ტერიტორიის სრულფასოვან ზურმუხტის ტერიტორიად დამტკიცება, რაც მთლიანად სახელმწიფოს პრეროგატივაა; ქვეყნის მთავრობა ოფიციალურად ამტკიცებს ზურმუხტის ტერიტორიას და ამის შესახებ ატყობინებს ბერნის კონვენციის სამდივნოსა და ევროსაბჭოს.

აღსანიშნავია, რომ ბერნის კონვენციას შემუშავებული აქვს მონაცემთა შეფასება-გადამოწმებისა და მთლიანად დაგეგმილი ქსელის ე.წ. ხარისხის შეფასებისა და ხარისხის კონტროლის მექანიზმი. იგი გულისხმობს მონაცემთა ბაზის, პოტენციური ტერიტორიებისა და ქსელის შეფასებას, რათა დადგინდეს მათი შესაბამისობა ბერნის კონვენციის მოთხოვნებთან და მის მიზნებსა და ამოცანებთან. ზურმუხტის ქსელისა და მონაცემთა ბაზის ხარისხის შეფასებისა და ხარისხის კონტროლის ფუნქცია დაკისრებული აქვს „ევროპის ბიომრავალფეროვნების ტოპიკ-ცენტრს“, რომელსაც ხშირად მდებარეობის გამო „პარიზის ტოპიკ ცენტრსაც“ უწოდებენ (European Topic Centre on Biological Diversity <http://bd.eionet.europa.eu/>). ეს ცენტრი საერთაშორისო კონსორციუმია, რომელიც ევროპის გარემოს სააგენტოს ემსახურება.

საბოლოოდ, შეფასების შედეგების განხილვა ხდება ე.წ. რეგიონულ „**ბიოგეოგრაფიულ სემინარზე**“, რომელშიც მონაწილეობას იღებენ პარიზის „ტოპიკ-ცენტრის“ ექსპერტები, მოცემული რეგიონის სამთავრობო და არასამთავრობო წარმომადგენლები და დამოუკიდებელი ექსპერტები. სემინარი განიხილავს პარიზის „ტოპიკ-ცენტრის“

მიერ ჩატარებული ანალიზის შედეგებს, შეიმუშავებს შესაბამის დასკვნებსა და რეკომენდაციებს ქსელის დონეზე თუ მისი ცალკეული კომპონენტის კუთხით გამოვლენილი ნაკლოვანებების აღმოსაფხვრელად. მათ შორის შესაძლებელია იყოს რეკომენდაციები ახალი ტერიტორიების დაარსების ან არსებულთა მოდიფიკაციის შესახებ.

ვინ გაიტავს ბერნის კონვენციას და როგორ ხდება გადამწყვეტილება მისი მიერ?

ბერნის კონვენციის მმართველი ორგანოა მუდმივმოქმედი კომიტეტი, რომელშიც წარმოდგენილია კონვენციის თითოეული მხარე ქვეყანა, შესაბამისი სამთავრობო წარმომადგენლის სახით. მაგალითად, საქართველოს მხრიდან კომიტეტის სხდომებზე მონაწილეობს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენელი, რომელიც იმავდროულად არის კონვენციის საკონტაქტო პირი. კომიტეტის სხდომებზე დამკვირვებლის სტატუსით დასწრება შეუძლიათ იმ ქვეყნებსაც, რომლებსაც არ აქვთ რატიფიცირებული ბერნის კონვენცია, ასევე - სხვა-

ეკსპერტთა ჯგუფების შეხვედრებს და ავრცელებს მათ გადაწყვეტილებებს.

აქამდე რა ეშაქნა ზუკმუხის ქსელის განვითარების პროცესის საქართველოში?

2017 წელს საქართველოს მთავრობის ინიციატივით ზურმუხტის ქსელის 3 ტერიტორია (ლაგოდეხი, ვაშლოვანი და ბანარა) ოფიციალურად გამოცხადდა ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიებად, რაც პირველი პრეცედენტია კავკასიის რეგიონში.

დასხვა საერთაშორისო თუ ეროვნულ არასამთავრობო ორგანიზაციებს. რასაკვირველია, დამკვირვებლები არ მონაწილეობენ კენჭისყრაში. კომიტეტის სხდომებზე გადაწყვეტილებების მიღება ხდება ხმათა ორი მესამედით. მიღებული გადაწყვეტილება სავალდებულოა ყველა მხარე ქვეყნისთვის.

2020 წლის იანვრის მდგომარეობით ზურმუხტის ქსელი საქართველოში მოიცავს 58 ტერიტორიას, აქედან 46 დამტკიცებული და 12 შეთავაზებული ტერიტორია.

მუდმივმოქმედი კომიტეტის სხდომები იმართება ყოველწლიურად ქალაქ სტრასბურგში (საფრანგეთი). სხდომებს შორის პერიოდში ადმინისტრაციულ და საორგანიზაციო საკითხებს განაგებს კომიტეტის ბიურო. მის შემადგენლობაში შედიან: კომიტეტის თავმჯდომარე, თავმჯდომარის მოადგილე, ყოფილი თავმჯდომარე და ბიუროს ორი წევრი, რომლებსაც მუდმივმოქმედი კომიტეტი ირჩევს.

როდის ამოქმედდება სრულყოფილად ზუკმუხის ქსელი?

მუდმივმოქმედი კომიტეტის საქმიანობისთვის ადმინისტრაციულ მხარდაჭერას უზრუნველყოფს ევროპის საბჭო კონვენციის სამდივნოს საშუალებით. სამდივნო პასუხისმგებელია შეხვედრების ორგანიზებაზე, დოკუმენტაციის მომზადებასა და გავრცელებაზე. სამდივნო უზრუნველყოფს კომიტეტის წევრთა მუდმივ ინფორმირებას ბიუროს გადაწყვეტილებების შესახებ. იგი ასევე აწყობს

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის გაფორმებული ასოცირების ხელშეკრულების თანახმად,

საქართველო ვალდებულია 2020 წლიდან უზრუნველყოს ზურმუხტის ქსელის სრულფასოვანი ფუნქციონირება. ეს გულისხმობს, სულ ცოტა, ყველა კანდიდატი ტერიტორიის ოფიციალურად დამტკიცებას, რაც ამ დროისთვის უკვე შესრულებულია. ზურმუხტის ქსელის განვითარება ამით არ დასრულდება, რადგან ეს მუდმივი და დინამიკური პროცესია ორი მთავარი მიზეზის გამო: (1) სახეობებისა და ჰაბიტატების გრძელვადიანი გადარჩენის უზრუნველყოფა და, ზოგადად, ქსელის ეფექტიანი ფუნქციონირება გრძელვადიან და ადაპტურ მიდგომას საჭიროებს და, შესაძლოა, მუდმივად ახალ საკითხებსა და საჭიროებებს აყენებდეს; შესაძლოა, ეს გულისხმობდეს ახალი ტერიტორიების დაარსებას ან არსებულის გაფართოებას, (2) ბერნის კონვენციის დაცვის ქვეშ არსებული სახეობებისა და ჰაბიტატების სიები დინამიკურია და, კონსერვაციული საჭიროებიდან გამომდინარე, მას შეიძლება დაემატოს ახალი სახეობები და ჰაბიტატები. ახალი სახეობები და ჰაბიტატები კი ქსელს ახალ ამოცანებს უყენებს და არ არის გამორიცხული, რომ საჭირო გახდეს ქსელის დაგეგმვაში ცვლილებების შეტანა. ასევე, თეორიულად დასაშვებია სიტუაცია, როცა კონკრეტული ტერიტორია მოცემულ გეოგრაფიულ ადგილზე და არსებული საზღვრებით უბრალოდ ვეღარ ვასუხობს იმ მიზნებსა და ამოცანებს, რისთვისაც ის შეიქმნა. ასეთი სიტუაცია შესაძლებელია განვითარდეს მაგ., ბუნებრივი პროცესების გამო, როცა ბუნებრივი სუქცესიის შედეგად მოცემული სახეობა აღარ გვხვდება ამ ტერიტორიაზე; ან ანთროპოგენული ზეწოლის გამო; ან კიდევ კლიმატის ცვლილების გამო, თუ მოხდა ჰაბიტატის ვერტიკალური ან ჰორიზონტალური წანაცვლება. თუ ტერიტორია კარგავს თავის პირვანდელ კონსერვაციულ მნიშვნელობას, ბუნებრივია დადგება მისი მოდიფიკაციის საჭიროება.

რა ხდება ზურმუხტის ქსელის ფაქტიური მოვლის უზრუნველყოფის მიზნების განხორციელების მიზნების განხორციელებაზე?

ბერნის კონვენციის წესების მიხედვით, ტერიტორიის ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიად გამოცხადების მომენტიდან 6 წლის განმავლობაში უნდა შემუშავდეს შესაბამისი მართვის გეგმა და დაიწყოს მისი განხორციელება. ტერიტორიაზე ასევე უნდა განხორციელდეს მართვის გეგმის მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი. თითოეული ტერიტორიისთვის ყოველ 5 წელიწადში ერთხელ ხდება მიზნებისა და ამოცანების საჭიროებისამებრ განახლება.

რა ვალიდურობა აქვს ზურმუხტის ქსელის ფაქტიური მოვლის სტატუსს?

ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიის სტატუსი უვადოა. თუმცა დასაშვებია ისეთი იშვიათი შემთხვევა, როცა ჩნდება მყარი და სარწმუნო სამეცნიერო ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ ადამიანის უშუალო ჩარევის გარეშე დასაცავი სახეობა იქ აღარ ბინადრობს და/ან ბერნის კონვენციის შესარჩევი კრიტერიუმები აღარ ვრცელდება კონკრეტულ ტერიტორიაზე. ასეთ დროს სახელმწიფო შესაბამისი დასაბუთებით მიმართავს ევროსაბჭოს მოცემული ტერიტორიის გაუქმების მოთხოვნით.

რა კომპიუტერული უზრუნველყოფის საჭიროებები აქვს ზურმუხტის ქსელის მართვის უზრუნველყოფის მიზნების განხორციელების მიზნების განხორციელებაზე?

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ზურმუხტის ქსელის განვითარება ბერნის კონვენციის მოთხოვნაა

და საქართველო, როგორც ამ კონვენციის ხელმომწერი მხარე, ვალდებულია ეს მოთხოვნა შეასრულოს. მეორე მხრივ, ეს მნიშვნელოვანია საქართველოს ევროპასთან ინტეგრაციისთვისაც. ზურმუხტის ქსელის ჩამოყალიბება ჩვენი ქვეყნის ვალდებულებაა საქართველოსა და ევროკავშირს შორის დადებული ასოცირების ხელშეკრულების მიხედვითაც. ზურმუხტის ქსელის განვითარება იქნება ქვეყნის წვლილი გლობალური ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების საქმეში - ბიომრავალფეროვნების კონვენციისა და მისი ეგიდით შემუშავებული გლობალური ე.წ. აიტის მიზნების შესრულებაში.

ან ფარავდეს ათასობით ჰექტარს; მთავარია ის თანხვედრაში მოდიოდეს და ეფექტიანად ემსახურებოდეს ზურმუხტის ქსელისა და ბერნის კონვენციის მიზნებსა და ამოცანებს. მაგალითად, ლლიანას მღვიმეს (წყალტუბო) მიზანია ამ მღვიმეში მობინადრე ღამურების დაცვა. შესაბამისად, ამ ტერიტორიის ფართობი მხოლოდ რამდენიმე ჰექტარია. მეორე მხრივ, თუშეთი ყველაზე დიდი დამტკიცებული ტერიტორიაა და 11 4375 ჰა-ს მოიცავს.

რა განსხვავებაა შემდეგ ვაკინებს შორის: „ზურმუხტის ქსელი“, „ემერალდის ქსელი“, „ნატურა 2000-ის ქსელი“?

რა უკეთობის უნდა იყოს ზურმუხტის ვაკინოვანი მიწები და მათი უკეთობა?

ბერნის კონვენცია ზურმუხტის ტერიტორიისა და მთლიანად ქსელისთვის ადგენს მხოლოდ ფუნქციურ და ხარისხობრივ კრიტერიუმებს და არა რაოდენობრივს, რაც იმას ნიშნავს, რომ არ არსებობს არავითარი მითითება ან შეზღუდვა ტერიტორიის ფართობთან დაკავშირებით (ისევე როგორც ტერიტორიების რაოდენობასთან დაკავშირებით). ზურმუხტის ტერიტორია შეიძლება იყოს ძალიან მცირე ზომის, მაგ. სულ რამდენიმე ჰექტარი

„ზურმუხტის ქსელი“ - არის ოფიციალური ქართული სახელწოდება, რაც ინგლისურად არის „Emerald Network“, ანუ ტერმინი „ემერალდის“ ქსელი არის ამ ეკოლოგიური ქსელის ინგლისური სახელწოდება და მისი გამოყენება ქართულ ენაში არასწორია. ხოლო „ნატურა 2000“ არის პრაქტიკულად იგივე ეკოლოგიური ქსელი ევროკავშირის ქვეყნებში. იქიდან გამომდინარე, რომ საქართველო არ არის ევროკავშირის წევრი ქვეყანა, ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე მიმდინარეობს ზურმუხტის ქსელის განვითარება. როდესაც საქართველო გახდება ევროკავშირის წევრი ქვეყანა, ზურმუხტის ქსელი ტრანსფორმირდება „ნატურა 2000“ ქსელად.

ნაღირობა და თევზაობა ზუგმუხვის ქსელის გაჩივრობაზე

აკის თუ აკა ნებადაკთული ნაღირობა ზუგმუხვის ქსელის გაჩივრობაზე?

ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიები არ არის დაცული ტერიტორიები, სადაც ცხოველთა და მცენარეთა სახეობების მოპოვება (მათ შორის ნადირობა) და სხვა საქმიანობები დაცული ტერიტორიის კატეგორიის მიხედვით სტანდარტულად რეგულირდება ან საერთოდ იკრძალება. ბერნის კონვენციას არ აქვს სტანდარტული ამკრძალავი რეგულაციები ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიებისთვის. თუ ზურმუხტის ტერიტორია ემთხვევა ეროვნულ პარკს ან სახელმწიფო ნაკრძალს, ამ ტერიტორიაზე ნადირობა ისედაც აკრძალულია. სხვა შემთხვევაში, ნადირობასთან დაკავშირებული შეზღუდვები მხოლოდ მაშინ დაწესდება, თუ ეს საქმიანობა წინააღმდეგობაში მოდის მოცემული ტერიტორიის მიზნებსა და ამოცანებთან.

2020 წლის მდგომარეობით საქართველოში ნადირობა რეგულირდება „საქართველოს კანონით ცხოველთა სამყაროს შესახებ“, რომლის მიხედვითაც ნადირობა ნებადართულია მხოლოდ სამონადირეო მეურნეობების ტერიტორიებზე, გარდა გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობისა, სახელმწიფოს მიერ დადგენილი კვოტების ფარგლებში. გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობა დაშვებულია სამონადირეო მეურნეობების გარეთაც. ნადირობის საკითხები, მათ შორის გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობა, რეგულირდება საქართველოს გარემოსა

და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის №95 ბრძანებით „ცხოველთა სამყაროს ობიექტების, მათი სახეობების მიხედვით მოპოვების წესების, ვადებისა და მოპოვებისათვის დაშვებული იარაღისა და მოწყობილობების ჩამონათვლის შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“.

შეიძლება თუ არა სამონადირეო მეურნეობის ჩამოყალიბება ზუგდიდის ქსელის გაჩივრებაზე?

თეორიულად დასაშვებია ზურმუხტის ტერიტორიის ფარგლებში სამონადირეო მეურნეობის მოწყობა ან მისი ნაწილის სანადირო მეურნეობის ფარგლებში მოქცევა იმ შემთხვევაში, თუ მეურნეობა არ ეწინააღმდეგება ზურმუხტის ტერიტორიის შექმნის მიზნებს და არ უშლის ხელს მისი კონსერვაციული ამოცანების შესრულებას. ბუნებრივია, შესაბამისი მართვის გეგმის შემუშავება და რეგულარული მონიტორინგი სავალდებულო იქნება. უფრო დასაშვებია საპირისპირო სიტუაცია - უკვე არსებული სამონადირეო მეურნეობა ან მისი ნაწილი გახდეს ზურმუხტის ტერიტორია (სამონადირეო მეურნეობის მფლობელმა, შესაძლოა, გადაწყვიტოს, რომ სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია ან მისი ნაწილი გახდეს ზურმუხტის ტერიტორია და ამით შეიტანოს წვლილი ბუნების კონსერვაციაში. ამის მაგალითები მრავლადაა ევროპაში).

აკადემიკოსი თუ არა თევზჭედი (სპორტულ-სამოყვარულო თევზჭედი) იმ მდინარეებზე და ვაკეებში, რომლებზე მოქმედებს ზურმუხტის ქსელი?

ისევე როგორც ნადირობის შემთხვევაში, თევზჭერაც ცალსახად აკრძალული არ არის ზურმუხტის ქსელის ფარგლებში; თუ მოცემულ ტერიტორიაზე თევზის მოპოვება ეროვნული კანონდებლობით

არ იზღუდება, დამატებითი შეზღუდვები მხოლოდ იმ შემთხვევაში დაწესდება, თუ ეს საქმიანობა პირდაპირ უშლის ხელს ზურმუხტის ტერიტორიის შექმნის მიზნებს და მისი კონსერვაციული ამოცანების შესრულებას.

შეიძლება, თუ არა ზურმუხტის ქსელში არსებულ ვაკეებსა და მდინარეებში თევზის გაკვეთილი სახეობების მოშენება?

თევზის მოშენების შეზღუდვა მხოლოდ მაშინ დაწესდება, როცა ეს საქმიანობა პირდაპირ უშლის ხელს მოცემული ტერიტორიის მიზნებსა და ამოცანებს.

მეორე მხრივ, ისეთი შემთხვევებიც შეიძლება იყოს, როცა თევზის მოშენება პირიქით წახალისდება ტერიტორიის მართვის გეგმით, რადგან თევზის სახით საკვების ბაზის გამდიდრება ხელს შეუწყობს ტერიტორიის მიზნების განხორციელებას (მაგ. თუ ტერიტორიის ერთ-ერთი მიზანია ვარხვის პოპულაციის შენარჩუნება, წყალსატევში თევზის მოშენება ამ სახეობის კონსერვაციას დაეხმარება). ბუნებრივია ამ პროცესში დაცული უნდა იქნას ეროვნული რეგულაციებით დადგენილი წესები და, ასევე, სასურველი იქნება ადგილობრივი სახეობების მოშენება, მაშინაც კი როცა ეს კანონდებლობით არ იქნება დარეგულირებული (მაგ. დაცული ტერიტორიების გარეთ).

**შეიძლება თუ არა სამეცნიერო-
კვლევითი მიზნით ცხოველთა გაკვეპული
კაოქეზის ინდივიდების ამოღება
ზურმუხვის ქსელის ფაივიზორიაზე?**

სამეცნიერო-კვლევითი მიზნით გარკვეული რაოდენობით ინდივიდების ამოღება, ისევე როგორც სხვა ნებისმიერი კვლევითი საქმიანობა ზურმუხვის ქსელის ტერიტორიაზე დამატებით არ იზღუდება და მთლიანად შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობის ფარგლებში რეგულირდება (როგორცაა მაგ., კანონი დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ, კანონი წითელი ნუსხის შესახებ და ა.შ.).

ღაბუღი ზაკიზოკიეზი ღა ზუკბუზის ჭსელის ზაკიზოკიეზი

აკიზ ბანსხვავებუა ზუკბუზის ჭსელის ზაკიზოკიეზი ე.წ. კლანიკური ღაბუღი ზაკიზოკიეზისბან (ეკოზნული ჰაკი, ნაკიკალი, აღკვეთილი)?

ზეიძლება თუ აკა ზუკბუზის ჭსელის ზაკიზოკიის ბაკიზუა ზოკიიღებოდეს ღაბუღი ზაკიზოკიეზის აღმინისზაკი-ციის ბიეკ?

„ზურმუხტის ჭსელს“, განსხვავებით კლასიკური დაცული ტერიტორიებისგან, არ შემოაქვს სტანდარტული შეზღუდვები ადამიანის საქმიანობაში. თითოეული კატეგორიის დაცული ტერიტორიის დაარსება გულისხმობს მის ფარგლებში ამ კატეგორიისთვის კანონით განსაზღვრული შეზღუდვების დაწესებას და, შესაბამისად, ეს შეზღუდვები ერთნაირია ყველგან, სადაც ამ კატეგორიის დაცული ტერიტორია იქმნება. ზურმუხტის ტერიტორიებზე კი ადამიანის საქმიანობის შეზღუდვები შეიძლება განსხვავებული იყოს სხვადასხვა ტერიტორიაზე, რადგან აქ ნებადართულია პრაქტიკულად ყველა საქმიანობა, რომელიც ზიანს არ აყენებს ბერნის კონვენციით დაცულ კონკრეტულ სახეობას ან ჰაბიტატს, რომელიც ამ ტერიტორიაზე გვხვდება და რომელთა დასაცავადაც შეიქმნა მოცემული ტერიტორია. ზურმუხტის ჭსელის ტერიტორიის დაარსების შემდეგ, აუცილებელია შემუშავდეს ამ ტერიტორიის კონსერვაციული მიზნები/ამოცანები და მართვის გეგმა, სადაც მითითებული იქნება ის სახეობები და ჰაბიტატები, რომელთა დაცვა აუცილებელია ტერიტორიის ფარგლებში; საჭიროების შესაბამისად, ასევე უნდა ჩამოყალიბდეს საქმიანობისა და ტერიტორიის მოდიფიკაციის ის ფორმები და ტიპები, რომლებიც აიკრძალება, რადგან ისინი საფრთხეს შეუქმნის დასაცავ სახეობებსა და ჰაბიტატებს.

თუ ზურმუხტის ჭსელის ტერიტორია ემთხვევა დაცულ ტერიტორიას, მის მართვაზე პასუხისმგებელი იქნება ამ დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია. ასეთ დროს მოცემული დაცული ტერიტორიის მართვის გეგმაში უნდა მოხდეს ზურმუხტის ჭსელის მიზნებისა და ამოცანების, ასევე სათანადო მართვის ღონისძიებების ინტეგრაცია. შესაბამისად, ცალკე გეგმის შემუშავება საჭირო არ იქნება.

ინჰიუმანუმიტის გენეტიკა ზუმიუმის ქსელის გენეტიკა

თუ ინჰიუმანუმიტური პროექტი
შეუქმედებდა უკუნიმდებდა
ახლანდელი გენეტიკით
დასადასადასა და დასადასადასა,
დასადასადასა თუ ახალი პროექტის
გენეტიკა? ახალი თუ ახალი
გენეტიკა?

ბუნებრივია, ქვეყნის პასუხისმგებლობაა მაქსიმალურად დაიცვას „ზუმუმის ქსელი“ განვითარების პროექტების უარყოფითი ზემოქმედებისგან და შეძლებისდაგვარად აიცილოს თავიდან უშუალოდ ტერიტორიაზე ან მის სიახლოვეს ისეთი პროექტების განხორციელება, რომლებიც უარყოფითად იმოქმედებს მოცემულ ტერიტორიაზე და მთლიანად ქსელზე. თუმცა, დასაშვებია სიტუაცია, როცა კონკრეტული პროექტის განხორციელება გამომდინარეობს უპირატესი საჯარო ინტერესიდან. თუ ასეთი პროექტი შეუქმედებდა ზიანს აყენებს ზუმუმის ტერიტორია და ამის თავიდან აცილება შეუძლებელია რაიმე სახის შემარბილებელი ღონისძიებებით, აუცილებელია შესაფერისი საკომპენსაციო ტერიტორიების შერჩევა, რათა შენარჩუნდეს შესაბამისი ჰაბიტატებისა და სახეობების სახარბილო კონსერვაციული სტატუსი. შესაბამისად, ასეთი პროექტის განხორციელებისას საჭიროა ზემოქმედების დეტალური და სრულ-

ფასოვანი შეფასება, შემდეგ კი მეცნიერულად დასაბუთებული საკომპენსაციო ტერიტორიების შერჩევა. „უპირატესი საჯარო ინტერესის“ ცნება ნატურა 2000-ის ქსელისთვის დეტალურადაა განსაზღვრული ევროკავშირის კანონმდებლობაში. საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობით ეს საკითხი ჯერჯერობით არ არის დარეგულირებული. მეორე მხრივ, აღსანიშნავია, რომ საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისად, საერთაშორისო შეთანხმებებს აქვს უპირატესი ძალა ქვეყნის კანონმდებლობასთან შედარებით. ამ პრინციპიდან გამომდინარე, აუცილებელია ბერნის კონვენციისა და ევროპის ჰაბიტატების დირექტივის მოთხოვნების გათვალისწინება.

როგორ ხდება ახლანდელი გენეტიკა
გენეტიკის შეფასების
(გზმ) ზუმუმის გენეტიკა
გენეტიკის საკითხის
გათვალისწინება?

თუ ეკონომიკური განვითარების პროექტი იგეგმება უშუალოდ ზუმუმის ქსელის ტერიტორიის ფარგლებში, აუცილებელია დამატებითი უფრო სიღრმისეული კვლევის ჩატარება, რათა შეფასდეს, რა ზეგავლენას მოახდენს ეს პროექტი იმ ჰაბიტატებსა და სახეობებზე, რომელთა დასაცავადაც ზუმუმის ტერიტორია შეიქმნა.

რადგან ზურმუხტის ქსელის განვითარება საქართველოში საწყის ეტაპზეა, ზურმუხტის ქსელზე ზემოქმედების შეფასების ყველა ასპექტი ჯერ არ არის განსაზღვრული კანონის დონეზე. ევროკავშირში მოქმედი ე.წ. „ჰაბიტატების დირექტივის“ მიხედვით, „ნატურა 2000-ის“ ტერიტორიებზე მიმდინარეობს ე.წ. „შესაბამისობის შეფასების პროცედურა“, რომელიც სიღრმისეულად აანალიზებს ტერიტორიაზე შესაძლო ზემოქმედებას. საქართველოში იგეგმება ანალოგიური პროცედურის შემოღება.

მეორე მხრივ, რაკი საქართველოს კონსტიტუცია ეროვნულ კანონმდებლობასთან შედარებით, საერთაშორისო შეთანხმებებს ანიჭებს უპირატეს ძალას, აუცილებელია ბერნის კონვენციის მოთხოვნების გათვალისწინება, მიუხედავად იმისა, რომ ამ პროცესის ყველა დეტალი ეროვნულ კანონმდებლობაში ჯერ განუხრელი არ არის. შესაბამისად, გზშ-ს ჩატარების დროს საჭიროა შეფასდეს ყველა შესაძლო რისკი და ზეგავლენა, რომელსაც მოცემული პროექტი მოახდენს ბერნის კონვენციით დაცულ სახეობებსა და ჰაბიტატებზე.

ბუნებრივი ჩასუკსებით საკვებლოა ზუკმუხის ქსელის ფაიფოკიება

**ჩა სანის შუღლუღვაი აქვს ზუკმუხის
ქსელს ბუნებრივი ჩასუკსებით
საკვებლოასთან დაკავშირებით?**

ერთადერთი, რასაც ზურმუხტის ქსელი ცალსახად კრძალავს, არის უარყოფითი ზემოქმედება ბერნის კონვენციით დაცულ ჰაბიტატებსა და სახეობებზე. ეს გულისხმობს, რომ დაუშვებელია ნებისმიერი ქმედებაანსაქმიანობა, რომელიც უარყოფითად იმოქმედებს მათი „სახარბიელო კონსერვაციული სტატუსის“ შენარჩუნებაზე ან მიღწევაზე. იმ შემთხვევაში, თუ ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობა ბერნის კონვენციით დაცულ ჰაბიტატებსა და სახეობებზე არ ახდენს პირდაპირ ან ირიბ ზეგავლენას, ქსელი არ ზღუდავს კონკრეტული ფორმის ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობას.

ასე რომ, ზურმუხტის ქსელის ფარგლებში არ არის განსაზღვრული კონკრეტული ამკრძალავი რეგულაციები ბუნებრივი რესურსებით (მაგ. ტყის მერქნითი თუ არამერქნული რესურსები, წყალი და სხვ.) სარგებლობის მხრივ. კონკრეტული ბუნებრივი რესურსის მოხმარების შეზღუდვის საკითხი განხილული უნდა იყოს ინდივიდუალურად თითოეული ტერიტორიისთვის. ხშირად იქნება ისეთი შემთხვევებიც, როცა ზურმუხტის ქსელი პირიქით ხელს უწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის და, ზოგადად, საზოგადოების მხრიდან ეკოსისტემური სერვისებით განუწყვეტელ და გრძელვადიან სარგებლობას.

**ჩა აკადღვაი განსოკსიღღვა
აღკიღოგჩივი მოსახღოგის ფაიფიღღ
ან საგუგჩემო საქმიანოგაში?**

როგორც უკვე აღინიშნა, ზურმუხტის ქსელი არ არის კონკრეტულად რაიმე ტიპის საქმიანობის სტანდარტულად ამკრძალავი ინსტრუმენტი. ამ ქსელის ფარგლებში აიკრძალება მხოლოდ ისეთი საქმიანობა, რომელიც უარყოფით ზეგავლენას ახდენს ბერნის კონვენციით დაცულ სახეობებზე და/ან მათ საცხოვრებელ გარემოზე. ჯანსაღი ეკოსისტემების შენარჩუნებით, ზურმუხტის ქსელი პირიქით ხელს შეუწყობს ადგილობრივი მოსახ-

ლეობის ტრადიციულ მდგრად საქმიანობას. ევროპაში არის შემთხვევები, როცა ადგილობრივი მოსახლეობის ტრადიციული საქმიანობა (მაგ. ტრადიციული ძოვება) სპეციალურადაა წახალისებული, რადგან ეს საქმიანობა მნიშვნელოვანია კონკრეტული ჰაბიტატების შესანარჩუნებლად.

რა გიჰის საფუძვლად დაეყრდნობა ლონისძიებები იქნება დაზარალებული ზოოფუნის ქსელში შექმნილი გაჩვივებისა?

სატყვეო ღონისძიებებზე კონკრეტული შეზღუდვა არ არსებობს. შეზღუდვები დამოკიდებულია ტერიტორიის შექმნის მიზნებსა და ამოცანებზე. თუ ტერიტორიის შექმნის მიზანი არის, მაგალითად, ტყის რომელიმე ჰაბიტატის ბუნებრივი სახით შენარჩუნება, მაშინ უნდა შეიზღუდოს ან დაზარალებული იყოს ეს საქმიანობა, რომელიც ამ მიზანთან არათავსებადია.

ზუკანუხის ქსელის პაკოვა და მონივრობა

როგორ ხდება ზუკანუხის ქსელის გაივრობის პაკოვა და როგორია პასუხისმგებელი ორგანო?

კონვენციის მხრიდან არ არსებობს რაიმე კონკრეტული მითითება იმაზე, თუ ვინ უნდა იყოს პასუხისმგებელი ზურმუხტის ტერიტორიის მართვაზე. გავრცელებული პრაქტიკით, მართვაზე პასუხისმგებელ პირს/ორგანოს წარმოადგენს ამ მოცემული მიწის ფართობის მფლობელი ან განმკარგველი. მაგალითად, თუ ზურმუხტის ტერიტორია ემთხვევა დაცულ ტერიტორიას, მის მართვაზე პასუხისმგებელი იქნება დაცული ტერიტორიების სააგენტო. ხოლო, თუ ის ემთხვევა სახელმწიფო ტყის ფართობს, მაშინ მართვაზე პასუხისმგებელი იქნება ეროვნული სატყეო სააგენტო. მუნიციპალური ან კერძო საკუთრების შემთხვევაში, ტერიტორიის მართვაზე პასუხისმგებელი იქნება მუნიციპალიტეტი, ან კონკრეტული კერძო პირი. მაგალითად, ევროპის ქვეყნებში თუ ნატურა 2000-ის ტერიტორია კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწაზეა, მის მართვაზე პასუხისმგებელი არის მფლობელი, თუმცა სახელმწიფომ უნდა ითანამშრომლოს კერძო მესაკუთრესთან და ამა თუ იმ საქმიანობის შეზღუდვისას, შეაფასოს და აუნაზღაუროს ზარალი სათანადო საკომპენსაციო ღონისძიებებით. საქართველოში შესაბამისი საკანონმდებლო რეგულაციები შემუშავების პროცესშია, თუმცა სავარაუდოდ, იქნება ანალოგიური მიდგომა.

კონვენციის მონაწილე მხარე ქვეყნების გარემოს დაცვაზე პასუხისმგებელი უწყებები (როგორც წესი გარემოს დაცვის სამინისტროები) უზრუნველყოფს ზურმუხტის ქსელის გამართულ ფუნქციონირებას. ასევე, ამტკიცებს მართვის გეგმებს და ახორციელებს ზოგად კონტროლს ტერიტორიებზე მიმდინარე საქმიანობასა და მონიტორინგზე. გარდა ამისა, გარემოს დაცვის უწყება პასუხისმგებელია ანგარიშგებაზე და ვალდებულია რეგულარულად წარადგინოს ინფორმაცია ბერნის კონვენციის სამდივნოში ამ კონვენციით დაცული ჰაბიტატებისა და სახეობების მდგომარეობის შესახებ.

ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიის მართვის წინაპირობას წარმოადგენს მართვის გეგმა. ამ დოკუმენტში განისაზღვრება ტერიტორიის ძირითადი მიზნები და ამოცანები და ის ღონისძიებები, რომლებიც საჭიროა სახეობებისა და ჰაბიტატების „სახარბიელო კონსერვაციული სტატუსის“ შესანარჩუნებლად.

აუსილაგებია თუ არა ზუკამუხის გაჩივრობის ჰუმანური დამოუკიდებელი პატივის გება და შესაძლებელია თუ არა მისი ინვაგირება გაჩივრობის (გაგ., გვის) პატივის გებაში?

საერთაშორისო პრაქტიკაში ზურმუხტის/ნატურა 2000-ის ტერიტორიების მართვის სხვადასხვა მოქნილი მოდელები არსებობს. თუ ზურმუხტის ტერიტორია მდებარეობს დაცული ტერიტორიის ან სახელმწიფოს ტყის ფართობზე, ლოგიკური იქნება, რომ მისი მართვის საკითხები (ტერიტორიის კონსერვაციული მიზნები და ამოცანები) ინტეგრირდეს არსებულ მართვის გეგმაში. თუმცა, საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება შემუშავდეს ცალკე მართვის გეგმაც.

როგორ დაზინასება ზუკამუხის ქსელის დაჩსება და პატივი?

ბერნის კონვენციის მოთხოვნების შესაბამისად, ტერიტორიებზე საჭირო კვლევებსა და მონიტორინგს უზრუნველყოფს სახელმწიფო. შესაძლებელია ფინანსების მთავარი წყარო იყოს საერთაშორისო დონორები, სახელმწიფო ბიუჯეტი, ასევე ევროკავშირის სხვადასხვა პროგრამა.

ზურმუხტის ქსელის დასაარსებლად საჭირო კვლევები 2009 წლიდან დაიწყო და მთლიანად საერთაშორისო დონორების დახმარებით მიმდინარეობს. 2009-2011 და 2013-2016 წლებში კვლევები ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირის ფინანსური დახმარებით ჩატარდა. ხოლო 2015-2019 წლებში მიმდინარე კვლევები განხორციელდა „გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების“ - Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH მხარდაჭერით.

ვინ იქნება პასუხისმგებელი ზურმუხვის ქსელისა და ვაიკოკი-ების მონივროვნებაზე?

მონიტორინგის პროგრამა, ისევე როგორც სპეციალური ღონისძიებები სახეობებისა და ჰაბიტატების კონსერვაციისთვის, განისაზღვრება მოცემული ტერიტორიის მართვის გეგმით და მის შესრულებაზე პასუხისმგებელი იქნება ის პირი/უნაწი, რომელიც განახორციელებს ზოგადად მართვის გეგმას.

ამავე დროს, ქვეყანა ვალდებულია აწარმოოს ბერნის კონვენციით დაცული სახეობებისა და ჰაბიტატების მონიტორინგი ეროვნულ დონეზე (როგორც ქსელის ფარგლებში, ისე მის გარეთ), რაც ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ფარგლებში უნდა განხორციელდეს.

რას გულისხმობს ზურმუხვის ქსელის მონივროვნება?

მონიტორინგის მიზანი იქნება ბერნის კონვენციით დაცული ჰაბიტატებისა და სახეობების კონსერვაციული სტატუსის შეფასება, რაც დაგვანახებს, რამდენად ეფექტიანად უზრუნველყოფს არსებული ქსელი/ტერიტორიები დასახული მიზნებისა და ამოცანების შესრულებას. შედეგად, შესაძლებელი იქნება შესაბამისი ზომების დაგეგმვა ქსელის/ტერიტორიების მოდიფიკაციისა თუ მართვის გაუმჯობესების მხრივ.

ბერნის კონვენცია მოითხოვს, რომ ქვეყანამ შეიმუშავოს „ზურმუხვის ქსელის“ გრძელვადიანი მონიტორინგის პროგრამა, რომელიც დაისახავს მი-

ღწევად ამოცანებს, დაეფუძნება კონკრეტულ და გაზომვად ინდიკატორებს და დროში იქნება განერილი.

ზურმუხვის ქსელის მონიტორინგი პრაქტიკულად მუდმივი პროცესია, თუმცა საქმიანობები ისე უნდა დაიგეგმოს, რომ დაემთხვეს ბერნის კონვენციისადმი ანგარიშგების გრაფიკს - საქართველო ვალდებულია ყოველ 6 წელში ერთხელ წარუდგინოს მონიტორინგის ანგარიში ბერნის კონვენციის სამდივნოსა და ევროსაბჭოს.

როგორ მოხდება ჰაბიტატების შეფასება?

ჰაბიტატების შეფასების გზამკვლევი შემუშავების ეტაპზეა. ბერნის კონვენცია და ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმება გვაძლავს ბერნის კონვენციით დაცული ჰაბიტატების შენარჩუნებას, რაც ბუნებრივია საჭიროებს მათ შეფასებასა და მონიტორინგს. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ შესაფასებელი ჰაბიტატების იდენტიფიკაცია დაეფუძნოს ევროპის ჰაბიტატების კლასიფიკაციას (EUNIS - the European Nature Information System).

აქის თუ აკა განსაზღვრული გუჯარული ზონები ზურმუხვის ვაიკოკიების ბარშემო?

ბუფერული ზონის მოწყობა ზურმუხვის ტერიტორიის გარშემო სავალდებულო არ არის. თუმცა ფუნქციური ბუფერული ზონა უზრუნველყოფილი იქნება იმ მხრივ, რომ ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ ნებისმიერი საქმიანობისა თუ პროექტის დაგეგმვისას, შეფასდება პოტენციური ზემოქმედება ტერიტორიის ფარგლებში არსებულ სახეობებსა და ჰაბიტატებზე.

© ფოტოები:

გიორგი დარჩიაშვილი
თეიმურაზ შოშიაშვილი
ირაკლი შავგულიძე
კახა არცივაძე
ოთარ აბდლაძე
ქრისტიან გიონერი
GIZ
NACRES